

Слободяник А. – докторантка

Науковий консультант: д. е. н., проф.

Н. Резнік

Національний університет біоресурсів
і природокористування України

м. Київ, Україна

Методологічні засади управління та ефективності ринку спекулятивного капіталу

Один із сегментів ринку капіталу є біржовий фондовий ринок, який стає ключем до успіху більшості інвесторів, що залучаються спекулятивним характером операцій на цьому ринку. Така якість біржових торгів, яка для менш інформованих інвесторів може бути реальним недоліком, може призвести до значного прибутку від курсової різниці в цінних паперах або всупереч істотним втратам. Адже існування та стабільність ринку цінних паперів відіграє значну роль у розвитку фінансового ринку, який у свою чергу є ключовим елементом у механізмі усієї економіки.

В межах методології інституціонального аналізу для вирішення окресленої проблеми, окрім таких класиків інституціоналізму, як О. Норт та О. Уільямсон, слід зазначити праці С. Архієреєва, В. Базилевича, В. Гейця, А. Гриценка, В. Дементьєва, П. Єщенка, Р. Капелюшнікова, Б. Кваснюка, А. Олейника, Н. Резнік, В. Тарасевича, Л. Шаститка, О. Яременка та ін. Підсилений інтерес до таких операцій зумовлений передусім провідною їх роллю у спричиненні недавніх фінансових криз. Дії спекулянтів дехто вважає одними з найбільших загроз для фінансової безпеки країн, особливо тих, що мають неусталену економіку.

У дослідженнях на національному рівні частіше застосовуються структурні або структурно-функціональні моделі, оскільки для планування та управління велике значення мають взаємозв'язки підсистем. Функціональні моделі широко застосовуються в економічному регулюванні. Дескриптивний підхід застосовується для встановлення статистичних закономірностей економічних процесів, вивчення можливих шляхів розвитку будь-яких процесів що не змінюються в умовах або протікають без зовнішніх впливів. Прикладами дескриптивних моделей є виробничі функції та функції купівельного попиту, побудовані на основі обробки статистичних даних. За характером відображення причинно-наслідкових зв'язків розрізняють моделі жорстко детерміновані і моделі, що враховують випадковість і невизначеність. В результаті накопичення досвіду використання жорстко детерміністських моделей були створені реальні можливості успішного застосування більш досконалої методології моделювання економічних процесів, що враховують стохастичність і невизначеність: проведення різноманітних розрахунків і модельних експериментів з варіацією конструкції моделі та її вихідних даних; вивчення стійкості і надійності одержуваних рішень, виділення зони невизначеності, включення в модель резервів: застосування прийомів, що підвищують пристосованість (адаптивність) економічних рішень до ймовірних і непередбачених ситуацій. Набувають поширення моделі, що безпосередньо відображають стохастичність і невизначеність економічних процесів і використовують відповідний математичний апарат: теорію ймовірностей і математичну статистику, теорію ігор і статистичних рішень, теорію масового обслуговування, теорію випадкових процесів. Розрізняють дескриптивні і нормативні моделі. Дескриптивні моделі пояснюють спостережувані факти або дають імовірнісний прогноз. Нормативні відповідають на питання: як це повинно бути. Прикладом нормативної моделі є моделі оптимального планування, що формалізують тим чи іншим способом цілі економічного розвитку, можливості і засоби їх досягнення.

Сформульована математична задача економічного аналізу може бути вирішена одним з найбільш розроблених математичних методів. Тому наведена класифікація значною мірою умовна. Наприклад, завдання управління запасами можуть вирішуватися методами математич-

ного програмування і з застосуванням теорії масового обслуговування. При мережевому плануванні та управлінні можна використовувати найрізноманітніші методи. Поняття «дослідження операцій» іноді визначається настільки широко, що охоплює всі економіко-математичні методи.

Методи елементарної математики використовуються в звичайних традиційних економічних розрахунках при обґрунтуванні потреб у ресурсах, обліку витрат на виробництво, обґрунтуванні планів, проектів, в балансових розрахунках.

Виділення класичних методів математичного аналізу на рис. 1. Обумовлено тим, що вони застосовуються не тільки в межах інших методів, наприклад методів математичної статистики і математичного програмування, а й окремо. Так, факторний аналіз зміни багатьох економічних показників може бути здійснений за допомогою диференціювання та інших розроблених на базі диференціювання методів.

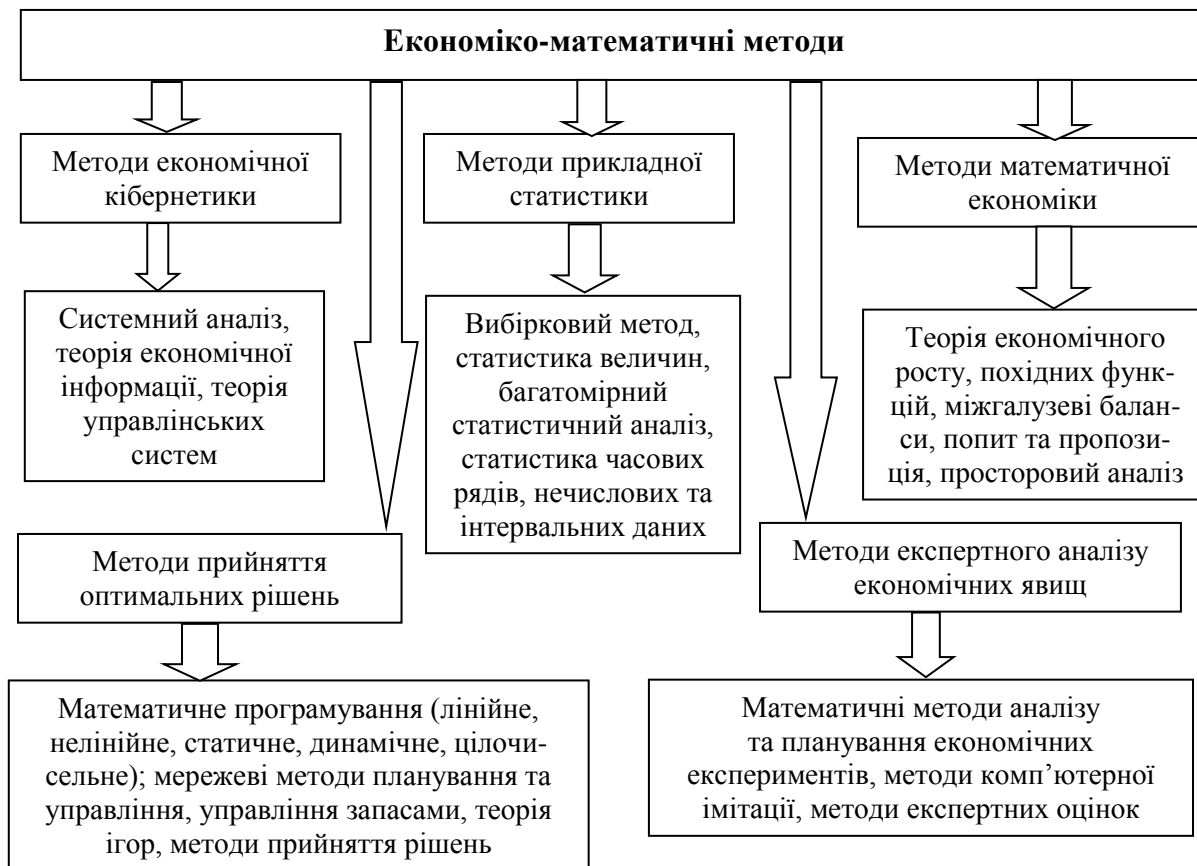

Рис. 1. Економіко-математичні методи при аналізі ринку спекулятивного капіталу

Відтак, учасники ринку капіталів використовують інформацію про попит та пропозицію для прийняття рішень про купівлю та продаж. Фахівці з аналізу графіків вивчають поведінку ринку, намагаючись виявити поточні моделі цін (price patterns – цінові шаблони, зразки). Відповідно до аксіоми про «повторення історії на ринку» їх мета – знайти вигрешний варіант при повторенні даних моделей. На вивчення «якісного» виявлення моделей на графіках у трейдера може піти від декількох місяців до декількох років практичної і теоретичної роботи. Тому, для складання прогнозу необхідно буде переглядати всі записи, яких для досягнення прогнозу необхідної точності має бути величезна кількість. Така ідея з причин складності доступу до даних та складності критеріїв зіставлення інформації є неконструктивною. А здатність до «запам'ятовування», що властива системам, для реалізації нейромережевої обробки даних – система на базі штучних нейронних мереж (ШНМ) може обробляти досить великими обсягами інформацію, в якій система може виявляти залежності, що не піддаються виявленню при використанні інших методів обробки інформації. Тому, застосування ШНМ на практиці для прогнозування системи інвестиційних стратегій до залучення спекулятивного капіталу, що базуються на нейромережевих технологіях, впроваджуються все більшими темпами.

Джерела та література

1. Jylhä P., Suominen M. Speculative capital and currency carry trades. *Journal of Financial Economics*. 2011. № 99 (1). P. 60–75.
2. Pazarbasioglu C., Ötoker I. Exchange market pressures and speculative capital flows in selected European countries. *Journal Issue*. 1994. 21.
3. Global Finance: New Thinking on Regulating Speculative Capital Markets/W. F. Bello, N. Bullard, K. Malhotra, A. Malhotra (eds.). *Zed Books*. 2000.
4. Norfield T. Derivatives and capitalist markets: the speculative heart of capital. *Historical Materialism*. 2012. № 20 (1). P. 103–132.
5. Peterson K. Speculative markets: Drug circuits and derivative life in Nigeria. *Duke University Press*. 2014.

Смоленюк Р. – к. е. н., доц.
Хмельницький навчально-науковий
інститут Західноукраїнського
національного університету
м. Хмельницький, Україна

Агробізнес: глобальні виклики і фінансування

Радикальна трансформація аграрного бізнесу має глобальний характер. Сучасна агроіндустриалізація є складним соціально-економічним явищем. У Глобальній доповіді про продовольчі кризи у 2020 році зазначено, що конфлікти, кліматичні шоки та економічний спад викликали проблеми з продовольчою безпекою і недостатнім харчуванням серед 135 мільйонів людей у світі [1, 58].

Дослідження агробізнесу базуються на концепціях, розроблених мікроекономічною теорією в сегменті інститутів та інституціональних угод. Теоретико-методологічні підходи до визначення організаційно-фінансового механізму розвитку агробізнесу, порівняльне вивчення моделей агропромислового сегмента економіки у різних країнах вимагають узгодження базових концепцій і термінів. Системні підходи до досліджень дозволяють розглядати організаційно-фінансовий механізм як процес взаємодії і взаємозалежності між комплексом економічних, політичних і організаційних чинників, що визначають розробку, створення й освоєння фінансових інструментів і методів.

Пріоритетними завданнями державної політики є: забезпечення державної фінансової підтримки та запровадження механізму заохочення придбання сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва для формування сучасної техніко-технологічної бази агропромислових підприємств; стимулювання вітчизняних товаровиробників до впровадження інноваційних технологій, модернізації та будівництва об'єктів агропромислового комплексу з метою збільшення обсягів виробництва продукції, підвищення її якості та поступового імпортозаміщення, підвищення якості та конкурентоспроможності продуктів переробки продукції вітчизняного виробництва тощо.

На практиці з кожним роком зменшується фінансування аграрного сектору і, відповідно, більшу частину компенсацій отримують агрохолдинги [2]. Тому для розвитку агробізнесу доцільно акцентувати увагу на прийнятті бюджетних програм. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства є розпорядником бюджетних коштів у аграрній сфері, зокрема при видачі дотацій в сільському господарстві. Порядок підготовки та подання документів для компенсації за відповідною бюджетною програмою чітко регулюється відповідними порядками, затвердженими постановами Кабінету Міністрів України. У деяких випадках міністерство не вносить особу в перелік суб'єктів господарювання, що мають право на отримання коштів за відповідною бюджетною програмою, або не виплачує (оплачує із затримкою) затверджені кошти. Часто суди задовольняють частково позов, визнають рішення міністерства проти-